

Fővárosi Ítéltábla
13.Gf.40.337/2017/9.

A Fővárosi Ítéltábla a dr. Némethi Gábor ügyvéd (1123 Budapest, Táltos utca 15/B. VII. em. 2.) által képviselt felperesnek a Nagy és Kiss Ügyvédi Iroda (1054 Budapest, Szabadság tér 7., ügyintéző: Dr. Nagy Szilárd ügyvéd) által képviselt ERSTE Bank Hungary Zrt. (1138 Budapest, Népfürdő utca 24-26.) alperes ellen szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt indult perében a Fővárosi Törvényszék 2017. január 27-én kelt 4.G.42.043/2016/15. számú ítélete ellen a felperes 13. sorszámú fellebbezése folytán folyamatban lévő másodfokú eljárásban – tárgyaláson kívül – meghozta a következő

v é g z é s t :

A Fővárosi Ítéltábla az Európai Unió Bíróságánál előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményez, és a per tárgyalását az eljárás befejezésig felfüggeszti.

A végzés ellen fellebbezésnek nincs helye.

Indokolás

I. A jogvita tárgya

(1) A felperes 2016. január 5-én indított és az elsőfokú eljárásban megváltoztatott keresetében annak megállapítását kérte, hogy a felek által 2008. október 27-én lakás célú felhasználásra CHF alapú elszámolással 6 hónapos kamatperiódusra megkötött kölcsönszerződés (a továbbiakban: kölcsönszerződés) I.4. pontjának egyes feltételei a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 209. § (1) bekezdése, a 18/1999. (II.5.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. rendelet) 1. § (1) bekezdés a), b) és j) pontjai alapján tisztességtelenek, ezért semmisek, és a Ptk. 209/A. § (2) bekezdése értelmében nem jelentenek kötelezettséget a felperesre mint fogyasztóra. Annak megállapítását is kérte, hogy a szerződés I.4. pontjával szó szerint megegyező 11012-0/1074/2008/0. számú közjegyzői okirat I.1.4. pontjának azonos mondatai tisztességtelenek. Hivatkozott az Európai Közösségek Tanácsának 93/13/EGK irányelv (a továbbiakban: irányelv) 6. cikk (1) bekezdésére, valamint az Európai Unió Bíróságának (a továbbiakban: Bíróság) a C-106/98., a C-441/93. és a C-194/94. számú ügyekben meghozott döntéseire. A kereset indokai szerint a felperes a támadott feltételben annak elfogadására kötelezte magát, hogy tartozásának mindenkor összegét az alperes egyoldalú nyilatkozata állapítja meg, és az alperes a saját nyilatkozata alapján kiállított közjegyzői okirattal, a közjegyzői ténytanúsítvánnyal a felperessel szemben közvetlen végrehajtást indíthat. A ténytanúsítvánnyal szemben a szerződési feltétel a fogyasztóra hátrányosan állapítja meg a bizonyítási terhet.

(2) Az alperes az érdemi ellenkérelmében a felperes keresetének elutasítását kérte. Álláspontja szerint a szerződés I.4. pontja nem tisztességtelen. A feltétel nem jogosítja fel az alperest a szerződés rendelkezéseinek egyoldalú értelmezésére és a felperes teljesítésének egyoldalú megállapítására, a felperes igényérvényesítési lehetőségeit nem korlátozza, és a kikötés a bizonyítási terhet sem fordítja meg. A kikötés nem jogosítja fel az alperest arra, hogy akár a saját, akár a felperes szerződésszerű teljesítését megállapítsa. A bizonyítási terhet azért nem változtatja meg a felperes hátrányára, mert egy esetleges perben, illetőleg végrehajtási eljárásban a követelés összegét az alperesnek kell bizonyítani. Nem minősül tartozáselismerésnek, és nem jogosítja fel az alperest arra, hogy a szerződést értelmezve a felperes tartozását meghatározza. A közokiratban kiállított ténytanúsítvánnyal szemben a felperes a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 195. § (6)-(7) bekezdései szerint nincs elzárva az ellenbizonyítástól.

(3) Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította. Megállapította, hogy a feltétel nem az adós teljesítésére ír elő a felekre nézve kötelező rendelkezést, nem tartalmaz tartozáselismerést és arra történő feljogosítást sem, hogy az alperes a szerződésben foglaltakat értelmezve határozza meg a felperes aktuális tartozását és szerződésszerű teljesítését. A tartozás tanúsításának módját és nem az összegének meghatározását tartalmazza. A végrehajtás elrendelésekor az adós teljesítésének ténye nem vizsgálható, azonban az adós a teljesítését a végrehajtónak bejelentheti, és ha ez nem vezet eredményre, végrehajtás megszüntetési (korlátozási) pert indíthat. A közjegyzői ténytanúsítványra vonatkozó rendelkezés nem azt jelenti, hogy a tartozás összegét a felperes nem vitathatja. A végrehajtási perben minden olyan körülményre hivatkozhat, amelyet egy marasztalási keresettel szemben védekezésként előadhat.

(4) Az ítélet elleni fellebbezésében a felperes annak megváltoztatásával keresetének teljesítését kérte. Hangsúlyozta, hogy a kikötés alkalmas a fogyasztók és az alperes közötti egyenlőtlenség előidézésére, mert a fogyasztó hátrányára az alperest olyan előnyhöz juttatja, amely megkönnyíti a fogyasztókkal szembeni igényérvényesítés lehetőségeit, egyidejűleg megnehezíti a fogyasztók jogait abban, hogy az alperes könyveiben, nyilvántartásaiban szereplő tartozás összegét vitassa. Alkalmas arra, hogy a fogyasztók terhére a bizonyítási terhet megfordítsa. Indítványozta, hogy a másodfokú bíróság forduljon a Bírósághoz annak megválaszolása érdekében, hogy az irányelv mellékletének 1.q) pontjára tekintettel a 3. cikk (3) bekezdésével nem ellentétes-e, ha a fogyasztóra kötelező a hitelező saját nyilvántartása a felek szerződésszerű teljesítésére, és ezáltal a fogyasztóval szerződő fél bírósági eljárást mellőzve közvetlen végrehajtási eljárást tud indítani.

(5) Az alperes fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú ítélet helybenhagyására irányult. Indokai szerint a rendelkezés nem tisztességtelen, a bizonyítási terhet nem változtatta meg, és az adós nincs elzárva attól, hogy a hitelező nyilvántartásának adatait vitassa. Nem a kölcsönszerződés, hanem a Ptk. 283. § (1) bekezdése jogosította fel az alperest, hogy eldöntse a felajánlott teljesítés szerződésszerűségét.

II. Az előzetes döntéshozatal szempontjából megállapított releváns tények:

(6) A felek 2008. október 27-én lakáscélú felhasználásra CHF alapú elszámolással 6 hónapos kamatperiódusra kölcsönszerződést kötöttek, amelyben az alperes arra vállalt kötelezettséget, hogy hitelkiváltás céljából 132.848,- CHF összegű kölcsönt bocsát a felperes rendelkezésére, amelyet a felperes 168 hónap alatt ügyleti kamattal növelten köteles visszafizetni. A felperes (adós) természetes személy, aki a szerződés keretében saját szakmája, üzleti tevékenysége, illetve foglalkozása körén kívül járt el, míg az alperes (hitelező) pénzügyi intézményként üzleti tevékenysége keretében szerződött.

(7) A szerződés I.4. pontjának a felperes keresetével érintett feltételei:

„Felek kijelentik és kötelezik magukat arra, hogy bármely elszámolási vita, illetve banki igény kielégítése esetére, vagy a jelen okirat szerinti kölcsönből mindenkor fennálló kölcsön és egyéb tartozás mértékére, a folyósítás tényleges időpontja, a teljesítési kötelezettség lejárata megállapítása, valamint bármely egyéb a közvetlen bírósági végrehajtás céljából szükséges tény, adat megállapítása tekintetében az Adós Banknál vezetett számlái, és a Bank nyilvántartásai, könyvei alapján készült közjegyzői okiratba foglalt ténytanúsítványt fogadják el, mint közhiteles, aggálytalan tartalmú bizonyítékot.

Ennek megfelelően a kölcsön és járulékaik nem, vagy nem szerződés szerinti megfizetése esetén a végrehajtás alapjául szolgáló, mindenkor fennálló kölcsön-, és járuléktartozást, továbbá a fent hivatkozott tényeket jelen okirat mellett, az Adós Banknál vezetett számláiról, illetve a Bank nyilvántartásai, könyvei alapján készült közjegyzői okiratba foglalt ténytanúsítvány tanúsítja, amelynek elfogadására a Felek jelen okirat aláírásával kötelezettséget vállalnak.

Felek/Adós felkéri(k) a jelen okiratot szerkesztő közjegyzőt, vagy egyébként illetékességgel bíró közjegyzőt, hogy a fenti kölcsönből fennálló kölcsön és járulékaik, továbbá egyéb tartozása mértékét, továbbá a fent hivatkozott tényeket, adatokat esetleges végrehajtási eljárás kezdeményezése esetén, a Bank felkérésére az Adósok Banknál vezetett számlái, a Bank nyilvántartásai, könyvei alapján és nyilvántartásokba való betekintéssel közjegyzői tanúsítványba foglaltan tanúsítsa, e tekintetben a banktitok megtartásának kötelezettsége alól a felmentést megadják.”

(8) A szerződés II.3. pontja tartalmazta a kölcsön folyósításának 14 darab alpontba szedett együttes feltételeit, míg a II.2. pont szerint a folyósítást a II.3. pontban írt feltételek fennállását követő 8 munkanapon belül kell teljesíteni.

(9) A szerződés rendelkezett arról, hogy az alperes a kölcsön ügyleti kamatlábát a kamatperiódus forduló napján, késedelmi kamatát az egyes ügyleti évek forduló napján jogosult egyoldalúan megváltoztatni. A felperes számára kedvezőtlen változtatásra az alperes akkor jogosult, ha a tőke- és pénzpiaci kamatlábak változása, az alperes forrásköltségeinek a változása ezt szükségessé teszi.

(10) A szerződés értelmében ha a felperes súlyos szerződésszegést követ el, az alperes jogosult a szerződést azonnali hatállyal felmondani és a teljes kölcsöntartozást, járulékaival

együtt lejárttá tenni, a felperes pedig a felmondás közlésével egyidejűleg – ha abban más határidő nem szerepel – az alperesnek a felmondással esedékessé tett tartozást megfizetni. Egyebek mellett súlyos szerződésszegésnek minősül különösen, ha a felperes a kölcsönszerződésben foglalt bármely fizetési kötelezettségét nem teljesíti. Felmondás esetén a kölcsönszerződés alapján fennálló valamennyi követelés lejárttá válik, és az alperes kielégítési joga megnyílik.

(11) A szerződés alapján az alperes által nyújtott kölcsön és járulékai mindenkori összegének megállapítására az alperes könyvei és nyilvántartásai az irányadóak.

(12) A felperes 2008. október 27-én közjegyző előtt a kölcsönszerződést szó szerint ismertette, és ezt a nyilatkozatot a kölcsönszerződés valamennyi feltételét feltüntetve a közjegyző „egyoldalú kötelezettségvállaló nyilatkozat” elnevezéssel közjegyzői okiratba foglalta.

(13) A deviza alapú szerződések teljes, illetve részleges érvénytelenségének megállapítása iránt tömegesen megindított peres eljárásokra tekintettel 2014. július 26. napján hatályba lépett a 2014. évi XXXVIII. törvény (a továbbiakban: DH1 törvény), amely az egyoldalú szerződésmódosítási jog és az árfolyamrés tisztességtelenségének kérdését rendezte. A felek által megkötött kölcsönszerződés a DH1 törvény hatálya alá tartozik (DH1 törvény 1. §). A 2014. évi XL. törvény (a továbbiakban: DH2 törvény) kötelezte a pénzügyi intézményeket a tisztességtelen szerződési feltételeken alapuló fogyasztói túlfizetések elszámolására. A DH2 törvényben előírt elszámolási kötelezettségét az alperes teljesítette, a kölcsöntartozást újraszámította, és ennek eredményeképpen a tisztességtelenül felszámított 1.932,17 CHF-ot a felperesnek a kölcsönszerződésből eredő tartozására elszámolta.

III. A perben alkalmazandó magyar jogszabályok

1959. évi IV. törvény a Polgári Törvénykönyvről (Ptk.) 2008. október 27-én hatályos rendelkezései:

205/A. § (1) Általános szerződési feltételnek minősül az a szerződési feltétel, amelyet az egyik fél több szerződés megkötése céljából egyoldalúan, a másik fél közreműködése nélkül előre meghatároz, és amelyet a felek egyedileg nem tárgyaltak meg.

(3) Az általános szerződési feltételnek minősítés szempontjából közömbös a szerződési feltételek terjedelme, formája, rögzítésének módja, és az a körülmény, hogy a feltételek a szerződési okiratba szerkesztve vagy attól elválasztva jelennek meg.

209. § (1) Tisztességtelen az általános szerződési feltétel, illetve a fogyasztói szerződésben egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltétel, ha a feleknek a szerződésből eredő jogait és kötelezettségeit a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megsértésével egyoldalúan és indokolatlanul a szerződési feltétel támasztójával szerződést kötő fél hátrányára állapítja meg.

(2) A feltétel tisztességtelen voltának megállapításakor vizsgálni kell a szerződéskötéskor fennálló minden olyan körülményt, amely a szerződés megkötésére vezetett, továbbá a kikötött szolgáltatás természetét, az érintett feltételnek a szerződés más feltételeivel vagy más szerződésekkel való kapcsolatát.

(3) Külön jogszabály meghatározhatja azokat a feltételeket, amelyek a fogyasztói

szerződésben tisztességtelennek minősülnek, vagy amelyeket az ellenkező bizonyításáig tisztességtelennek kell tekinteni.

209/A. § (1) Az általános szerződési feltételként a szerződés részévé váló tisztességtelen kikötést a sérelmet szenvedett fél megtámadhatja.

(2) Fogyasztói szerződésben az általános szerződési feltételként a szerződés részévé váló, továbbá a fogyasztóval szerződő fél által egyoldalúan, előre meghatározott és egyedileg meg nem tárgyalat tisztességtelen kikötés semmis. A semmisségre csak a fogyasztó érdekében lehet hivatkozni.

242. § (1) A tartozás elismerése a tartozás jogcímét nem változtatja meg, de az elismerőt terheli annak bizonyítása, hogy tartozása nem áll fenn, bírósági úton nem érvényesíthető, vagy a szerződés érvénytelen.

(2) A tartozáselismerés a másik félhez intézett írásbeli nyilatkozattal történik.

523. § (1) Kölcsönszerződés alapján a pénzüintézet vagy más hitelező köteles meghatározott pénzüösszeget az adós rendelkezésére bocsátani, az adós pedig köteles a kölcsön összegét a szerződés szerint visszafizetni.

(2) Ha a hitelező pénzüintézet, – jogszabály eltérő rendelkezése hiányában – az adós kamat fizetésére köteles (bankkölcsön).

688. § Ez a törvény a következő uniós jogi aktusoknak való megfelelést szolgálja:

a) a Tanács 93/13/EGK irányelve (1993. április 5.) a fogyasztóval kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen szerződési feltételekről; 205/A-205/B. §-a, 207. §-ának (2) és (3) bekezdése, 209. §-a, 209/A. §-ának (2) bekezdése, 209/B. §-a, 239. §-ának (2) bekezdése, valamint 685. §-ának *d*) pontja;

18/1999. (II. 5.) Korm. rendelet a fogyasztóval kötött szerződésben tisztességtelennek minősülő feltételekről 2008. október 27-én hatályos rendelkezései:

1. § (1) A fogyasztói szerződésben tisztességtelennek minősül különösen az a szerződési feltétel, amely

b) kizárólagosan a fogyasztóval szerződő felet jogosítja fel annak megállapítására, hogy teljesítése szerződésszerű-e;

i) kizárja vagy korlátozza a fogyasztó jogszabályon vagy a felek közötti megállapodáson alapuló igényérvényesítési lehetőségeit, kivéve, ha azt egyben más, jogszabályban meghatározott vitarendezési móddal helyettesíti;

j) a bizonyítási terhet a fogyasztó hátrányára változtatja meg.

3. § (2) Ez a rendelet – a Ptk. irányadó rendelkezéseivel együtt – a fogyasztóval kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen szerződési feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelvnek való megfelelést szolgálja.

Az 1952. évi III. törvény a polgári perrendtartásról (Pp.) 2008. október 27-én hatályos rendelkezése:

164. § (1) A per eldöntéséhez szükséges tényeket általában annak a félnek kell bizonyítania, akinek érdekében áll, hogy azokat a bíróság valónak fogadja el.

Az 1994. évi LIII. törvény a bírósági végrehajtásról 2008. október 27-én hatályos rendelkezése:

10. § A bírósági végrehajtást végrehajtható okirat kiállításával kell elrendelni. A végrehajtható okiratok a következők:

b) az olyan okirat, amelyet a bíróság végrehajtási záradékkal látott el.

Az 1994. évi LIII. törvény a bírósági végrehajtásról 2010. június 1-től hatályos rendelkezése:

10. § A bírósági végrehajtást végrehajtható okirat kiállításával kell elrendelni. A végrehajtható okiratok a következők:

b) az olyan okirat, amelyet a bíróság vagy a közjegyző végrehajtási záradékkal látott el.

A Kúria azonos tartalmú szerződési feltételek tisztességtelenségének megállapítása iránt indított perekben a Gfv.VII.30.285/2017/5., Gfv.VII.30.327/2017/4. és a Gfv.VII.30.356/2017/4. számú határozataiban az adós keresetének elutasítására vezető döntését a következőkkel indokolta:

Ügydöntő jelentőségűnek ítélte azt a kérdést, hogy a feltétel a Ptk. 242. §-ában írt tartozáselimerésnek minősül-e. Megállapította, hogy a rendelkezés nem tekinthető tartozáselimerésnek, ezért a Ptk. 242. §-ban írt joghatások sem érvényesülnek. A hitelező igényérvényesítése esetén a polgári perben az általános bizonyítási szabályokat kell alkalmazni [Pp. 164. § (1) bekezdés]. Vita esetén a hitelező nyilvántartásának elszámolási elveit, módszereit és adatait köteles bemutatni, számításait le kell vezetnie, ugyanakkor az adós ellenbizonyítással élhet. A bizonyítási teher alakulását a feltétel nem befolyásolja. A közjegyzőkről szóló 1991. évi XLI. törvény 111. §-ában írt ténytanúsító okirat kiállítását és a végrehajtási záradék kibocsátását a végrehajtást kérő akkor is kérheti a közjegyzőtől, ha erről az adóssal kötött szerződésben külön nem rendelkeztek, illetve az adós előzetesen nem nyilatkozott arról, hogy a hitelező nyilvántartásában rögzített adatok a ténytanúsítvány kiállításának alapjául szolgálnak. Végrehajtási záradék kibocsátása esetén az adós a tartozást csak a Pp. 369. §-a szerint a végrehajtás megszüntetése, illetve korlátozása iránti perben vitathatja. Ez azonban a végrehajtási záradék és a közjegyzői ténytanúsítványra irányadó szabályokból következik. A bizonyítási teher szabályai ebben a peres eljárásban is a Pp. 164. § (1) bekezdésének megfelelően alakulnak. A feltétel az igényérvényesítés lehetőségei és a bizonyítás tekintetében a felperes jogi helyzetét nem érinti, semmilyen módon nem teszi hátrányossá, ezért a Korm. rendelet 1. § (1) bekezdés j) pontja alapján nem tisztességtelen. A feltétel a Korm. rendelet 1. § (1) bekezdés b) pontja szerint sem tisztességtelen, mert az irányelv 3. cikk (3) bekezdés és a melléklet 1.m) pontja értelmezéséből az következik, hogy az a feltétel tisztességtelen, amely a fogyasztóval szerződő felet arra jogosítja, hogy saját teljesítése szerződésnek megfelelőségét maga állapítsa meg.

A Kúria másik tanácsa azonos tartalmú szerződési feltételek tisztességtelenségére alapított végrehajtás megszüntetése iránt indított perben meghozott Pfv.I.20.164/2017/5. számú határozatában az adós keresetének elutasítására vezető döntését a következőkkel indokolta:

A feltételek a Korm. rendelet 1. § (1) bekezdés a), b), i) és j) pontjaiban írtakat nem valósítják meg. A hitelező a nyilvántartásai alapján maga állapítja meg a teljesítés szerződésszerűségét vagy annak elmaradását, és ez alapján dönt a felmondásról. A fogyasztó nincs elzárva a

hitelező nyilatkozatának vitatásától, és rendelkezésére állnak a jogszabályokban biztosított jogorvoslati lehetőségek. Indíthat pert végrehajtás megszüntetése, illetőleg felmondás érvénytelenségének megállapítása iránt. Az pedig a végrehajtási perek jellegéből adódik, hogy a bizonyítás a fogyasztót terheli, ennek következtében a bizonyítási terhet nem a közjegyzői ténytanúsítvány változtatja meg a fogyasztó számára terhesebben.

IV. Az előzetes döntéshozatal kezdeményezésének indokai

(1) Magyarországon számos per indult a jogvita alapjául szolgáló tényállásban írt azonos vagy hasonló feltételek tisztességtelenségének megállapítása iránt. A kereset tárgyát képező feltételre a Ptk. 242. §-a nem alkalmazható, mert a Ptk. 242. §-ában írt címzett jognyilatkozat és ahhoz fűzött joghatás (a bizonyítási teher megfordítása) akkor valósulhat meg, ha az alapját képező tartozás (kötelezettség) létezik, és annak összege egyértelműen megállapítható. Ennek egyfelől a hitelező követelésének teljesítése iránt indított perben van jelentősége, mert a bizonyítási kötelezettségre vonatkozó eljárási szabálytól eltérően [Pp. 164. § (1) bekezdés] nem a hitelezőnek kell a követelés létét és összegét bizonyítania, hanem az adósnak, hogy a tartozás nem áll fenn, bírósági úton nem érvényesíthető, vagy a szerződés érvénytelen. A Ptk. 242. §-ában szabályozott tartozáselismerés nem a felek egyező akaratával kinyilvánított szerződési feltétel, hanem olyan önálló egyoldalú jognyilatkozat, amelynek tisztességtelensége fel sem merülhet.

(2) Mindezek mellett a bizonyítási teher megfordulása szempontjából a Ptk. 242. § (1) bekezdésében írtakkal azonos joghatás érvényesül akkor is, ha a közjegyzői okiratba foglalt jogügyletre tekintettel bírósági eljárás mellőzésével, a közjegyző által kiállított végrehajtási záradék útján az adóssal szemben végrehajtási eljárás indul. Ebben az esetben sem a hitelezőt terheli a bizonyítási kötelezettség, hanem az adósnak kell a hitelezővel mint végrehajtást kérővel szemben a végrehajtás megszüntetése, illetve korlátozása iránt indított és az általános szabályoktól eltérő szigorúbb határidőkhöz és bizonyítási lehetőségekhez kötött perben azt bizonyítania, hogy a végrehajtás tárgyát képező követelés érvényesen nem jött létre, vagy a követelés egészében vagy részben megszűnt.

(3) A fentiekben ismertetett tartozáselismeréssel (Ptk. 242.) szemben a hitelező egyedileg meg nem tárgyalt előzetesen megfogalmazott szerződési feltételként saját ajánlatának részeként fogalmazta meg a perbeli feltétellel azt az elvárást, hogy az adós a szerződéskötéssel egyidejűleg a kölcsönszerződés hatályának teljes idejére, még a kölcsön folyósítása előtt ismerje el, hogy mindenkor tartozása olyan összegben áll fenn, amit arról a hitelező állít, mert ha az adós hitelezőnél vezetett számlája, a hitelező nyilvántartásai és könyvei szerinti tartozásról a hitelező közjegyző előtt nyilatkozik, a felek az ennek alapján kiállított közjegyzői okirattal tanúsított tényeket, adatokat valóságosnak és hitelt érdemlően bizonyítottnak tekintik.

(4) A per tárgyát képező szerződési feltétel nem minősül a Ptk. 242. §-ában írt egyoldalú jognyilatkozatnak, de annak a szerződésben kikötött célja ezzel azonos, és tekintettel arra, hogy fogyasztói szerződésben szereplő és egyedileg meg nem tárgyalt, a hitelező által előre

megfogalmazott szerződési feltétel, annak tisztességtelensége a Ptk. 209. § (1) bekezdése alapján vizsgálható.

(5) A vizsgálódás szempontjai azonban az irányelv értelmezésétől függenek. A Bíróság előzetes döntéshozatali kérelemben feltett kérdésekre adott válaszai azért szükségesek, mert a közjegyzői záradék kibocsátására vonatkozó nemzeti szabályok értelmezése körében ugyan nincs egységes bírói gyakorlat, azonban az ítélőtábla számára egyáltalán nem egyértelmű, hogy e nemzeti szabályok értelmezésének a per tárgyát képező szerződési feltétel tisztességtelenségének megítélése során van-e a jogvita eldöntését érintő jelentősége, és csak az irányelv egyes rendelkezéseinek a tisztességtelenség fogalmát feltáró értelmezésétől függ, hogy a fogyasztói jogok érvényesítéséhez vezető döntésre hatást gyakorló egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltétel a későbbi végrehajtás lehetőségétől függetlenül az irányelv 3. cikk (1) bekezdés, a Ptk. 209. § (1) bekezdés, az irányelv melléklet 1.m., 1.q. pontjai és a Korm. rendelet 1. § (1) bekezdés b), i) és j) pontjai alapján tisztességtelennek minősülhet-e.

(6) Az ítélőtábla előtt ismert, hogy a Bíróság az irányelvet a praebulumában felsorolt céljaival és szövegével összhangban értelmezi, és az értelmezésnél jelentőséget tulajdonít a 3. cikk (3) bekezdésében hivatkozott mellékletben példálózó jelleggel felsorolt tisztességtelennek minősíthető feltételeknek is (lásd egyebek között a C-143/13. Bogdan Matei ítélet 50. pont, valamint a C-342/13. Sebestyén Katalin ítélet 32. pont).

(7) A Korm. rendelet a Ptk. irányadó rendelkezéseivel együtt az irányelvnek való megfelelést szolgálja [Korm. rendelet 3.§ (2) bekezdés]. A jelen perben alkalmazandó Korm. rendelet az irányelv mellékletén alapul. A Korm. rendelet 1. § (1) bekezdés alpontjaiban felsorolt feltételek minden további vizsgálódás nélkül tisztességtelennek minősülnek. A Korm. rendeletet a magyar bíróságoknak az irányelv céljának és szövegének megfelelően úgy kell értelmeznie, hogy az irányelv céljával összhangban álló eredményre jusson (lásd egyebek közt a C-482/13., C-484/13., C/485/13. és C/487/13. egyesített ügyekben hozott ítélet 38. pontját). Az ítélőtábla előtt ismert, hogy a Bíróság az irányelv értelmezésénél jelentőséget tulajdonít a különböző nyelvi változatoknak (lásd egyebek közt C-488/11. Brusse ítélet 25. pontját). Ismert továbbá az is, hogy a Bíróság következetes gyakorlata szerint az irányelv 3. cikk (3) bekezdésében hivatkozott melléklet mindössze példálózó és nem taxatív felsorolását tartalmazza azoknak a feltételeknek, amelyek tisztességtelennek tekinthetők (lásd például C-537/12. és C-116/13. egyesített ügyek 67. pontját). A Bíróság a C-472/10. Nemzeti Fogyasztóvédelmi Hatóság ítélet 26. pontjában úgy foglalt állást, hogy " Noha a szóban forgó melléklet nem olyan jellegű, hogy automatikusan és önmagában állapítja meg valamely vitatott kikötés tisztességtelen jellegét, mindazonáltal olyan alapvető elemnek minősül, amelyre a hatáskörrel rendelkező bíróság e kikötés tisztességtelenségére vonatkozó értékelést alapíthatja.". A magyar jogalkotó viszont a melléklet alapul vételével alkotta meg a Korm. rendeletet, amely szerint az 1. § (1) bekezdés alpontjaiban felsorolt tartalmú feltételek tisztességtelensége mellett megdönthetetlen vélelem szól. Az irányelv 8. cikke értelmében a tagállamok az irányelv által szabályozott területen elfogadhatnak a Szerződéssel összhangban lévő szigorúbb rendelkezéseket annak érdekében, hogy a fogyasztóknak magasabb szintű védelmet biztosítsanak. Miután a nemzeti jogszabály sem taxatív jellegű, hanem az 1. § (1)

bekezdésében azokat a feltételeket sorolja fel, amelyek mindenképpen tisztességtelennek minősülnek ("A fogyasztói szerződésben tisztességtelennek minősül különösen az a szerződési feltétel, amely.."), az ítéltábla abból indul ki, hogy a magyar jogalkotó szigorúbb szabályt kívánt megalkotni, amelyet az irányelv mellékletével összhangban úgy kell értelmezni, hogy ha a feltétel kidolgozójának célja vagy a feltétel ettől független hatása az egyes alpontokban meghatározott tartalmú, a feltétel minden további vizsgálódást szükségtelenné tevő módon tisztességtelen.

(8) Az irányelv melléklete a 3. cikk (3) bekezdésében említett feltételek jelzésszerű és nem teljes felsorolását tartalmazza. Az 1. pont bevezető szövege a magyar változatban úgy szól, hogy " Azok a feltételek, amelyeknek tárgya vagy hatása az, hogy:...". Más nyelvi változatokban (például a német, lengyel, cseh, szlovén) az szerepel: „Azok a feltételek, amelyek célja vagy hatása az, hogy...". Az eltérő nyelvi változatok és a magyar Korm. rendelet szövege miatt nem egyértelmű, hogy az irányelv mellékletének 1. pont q) alpontjában meghatározott feltétel tisztességtelenségének megállapításához elegendő-e, ha a hitelező egyértelmű célja a bizonyítási teher megfordítása volt függetlenül attól, hogy a nemzeti jogszabályok értelmezésétől függően ennek a célnak az eléréséhez valóban szükség volt-e az adott szerződési feltételre. A hitelezők a perbelivel lényegében azonos vagy hasonló szerződési feltételt szinte kivétel nélkül alkalmazták a szerződési ajánlataikban, amelyből az ítéltábla meglátása szerint alappal feltételezhető, hogy a hitelezők a feltételt a saját jogértelmezésük szerint a közvetlen végrehajthatóság érdekében szükségesnek tartották.

(9) Az ítéltábla álláspontja szerint a Korm. rendeletet az irányelv mellékletével összhangban abból kiindulva kell értelmezni, hogy az uniós jogalkotó a melléklet 1. pont q) alpontjában olyan tartalmú szerződési feltételt fogalmazott meg, amely a 3. cikk (1) bekezdésében definiált tisztességtelenség fogalmát kimeríti. Ebből következően a nemzeti bíróságnak a tisztességtelenség általános tartalmi vizsgálatát nem kell újból elvégeznie, így azt már nem kell vizsgálnia, hogy a q) pontnak megfelelő feltétel a jóhiszeműség és tisztesség követelményével ellentétesen a fogyasztó hátrányára egyensúlytalan helyzetet teremtett-e. Amennyiben a szerződési feltétel az irányelv melléklete 1. pont q) alpontjának – egyben a Korm. rendelet 1. § (1) bekezdés i) és j) pontjainak – megfelelő, szükségtelen annak további vizsgálata, hogy a feltétel mennyiben eredményezett a fogyasztó hátrányára egyensúlytalan helyzetet, és a kereset ebből az okból nem utasítható el.

(10) Amennyiben a hitelező végrehajtási záradékkal ellátott okirat alapján a Ptk. 242. § szerint szabályozott tartozáselismerés nélkül, illetőleg nem a perbeli feltételre alapítva is indíthat az adóssal szemben közvetlen végrehajtást, az a következmény már nem függ össze a perbeli szerződési feltétellel, így vizsgálni sem kell, hogy a végrehajtás megszüntetése, illetve korlátozása iránti perben az adóssra hárul annak bizonyítása, hogy a követelés érvényesen nem jött létre, vagy részben, illetve egészében megszűnt.

(11) Az ítéltábla álláspontja szerint a per tárgyát képező szerződési feltételnek akkor is lehet a fogyasztóra nézve hátrányos hatása, ha a feltétel a közvetlen végrehajtás, a közjegyzői záradékolás lehetőségét a nemzeti jog értelmezése szerint nem érinti. Ebben az esetben is

megvalósul a melléklet 1. pont q) alpontjának első fordulata, valamint a Korm. rendelet 1. § (1) bekezdés i) pontja, mert a feltétel az alábbiak miatt gátolja a fogyasztó irányelvben foglalt jogainak érvényesítését:

- A feltétellel a hitelező nyilvántartása szerinti tartozás a szerződésben előírt valamennyi fizetési kötelezettséget érinti, így az adós a szerződés egészét, annak minden feltételét érvényesnek és olyannak fogadta el, amely egészében – a hitelező közjegyző előtt tett nyilatkozatára is kiterjedően – köti.
- Vita esetén a hitelező erre hivatkozással is elháríthatja az adóssal folytatandó valamennyi méltányos és tisztességes tárgyalást azt feltételezve, hogy az adós csak költséges és hosszadalmas peres eljárás keretében érvényesítheti a jogait, amely idő alatt a felmondás következményeinek megakadályozása érdekében a tisztességtelen feltételeken alapuló túlfizetést is kénytelen teljesíteni.
- Bár a feltétel megszővegezése nyelvtanilag érthető, azonban annak következményei a laikus fogyasztó számára nem egyértelműek, mert azt a látszatot keltik, hogy a szerződés megkötésével a hitelező egyoldalú nyilatkozatát tartalmazó közjegyzői ténytanúsítvány aggálytalan és közhiteles bizonyítékkául szolgál a szerződésből eredő mindenkorra jövőbeli tartozásának igazolására. Mindez közvetlenül befolyásolja abban a döntésében, hogy a jogait miként és mennyiben érvényesíti a hitelezővel szemben. A hitelező felmondásának és a teljes tartozás egyösszegű kifizetésének veszélye egyértelműen kihat a tisztességtelenül felszámított követelések fizetésének hajlandóságára és az igényérvényesítéssel együtt járó lehetőségek kockázatának mérlegelésére.

Mindezekhez kapcsolódóan az ítéltábla utal arra, hogy az alperes a DH1 törvénnyel tisztességtelennek minősített szerződési feltételek alapján a felperessel a DH2 törvény szerint elszámolt, míg az árfolyamkockázatot a fogyasztóra telepítő, valamint az ügyleti kamaton kívül egyéb fizetési kötelezettséget előíró szerződési feltételek tárgyában a Bíróság előtt előzetes döntéshozatali eljárások vannak folyamatban (C-51/17. számú ügy, valamint a C-621/17. számú ügy).

(12) Az alperes a perben azt állította, hogy a feltétel a bizonyítási terhet nem fordítja meg, és ez az érvelés megfelel a Kúria határozataiban a nemzeti jog eljárási szabályaiból levezetett jogi következtetéseknek is. A Fővárosi Ítéltábla (egyebek között 6.Pf.21.526/2016/5-II., 5.Pf.20.161/2017/4., 14.Gf.40.029/2017/6.), a Szegedi Ítéltábla (egyebek között Pf.III.20.319/2017/5.), a Pécsi Ítéltábla (egyebek között Pf.VI.20.287/16/3.) és a Debreceni Ítéltábla (egyebek között Pf.I.20.328/2017/6.) azonban azonos tényállás mellett meghozott jogerős döntéseikben eltérő jogi álláspontra helyezkedtek. A Fővárosi Ítéltábla egy korábbi döntésében a bizonyítási teher megfordulását kifejezetten azért nem állapította meg, mert a hasonló tartalmú feltételben kikötött közjegyzői ténytanúsítványt a hitelező bizonyítékként nem mutatta be (Fővárosi Ítéltábla 4.Pf.20.482/2008/2). Ennek az ítéletnek az indokolása az alábbiakat tartalmazza:

A közjegyzői okirat VI. 32. pontja szerint „az adós kijelenti és kötelezi magát arra, hogy vita esetén a jelen okirat szerinti kölcsönből mindenkor fennálló kölcsön és egyéb tartozása tekintetében az adós a banknál vezetett számlái alapján készült okiratban foglalt

13.Gf.40.337/2017/9.

ténytanúsítványt fogadja el. Ennek megfelelően a kölcsön és járulékai nem, vagy nem szerződés szerinti megfizetése esetén a végrehajtás alapjául szolgáló mindenkor fennálló adósi kölcsön és járulékartartozást az adós banknál vezetett számláiról készült közokiratba foglalt közjegyzői ténytanúsítvány tanúsítja, melynek elfogadására az adós jelen okirat aláírásával kötelezi magát". A perbeli esetben az idézett rendelkezés szerint a felperesnek is mint jogutódnak közjegyzői okiratba foglalt ténytanúsítvánnyal kellett volna igazolnia követelése összecszerúságát, azonban ténytanúsítványt, valamint banki elszámolást a keresetében foglalt követelésről nem csatolt." (5. oldal 4-5. bekezdés).

Ezen felül hasonló tényállás alapján kezdeményezett előzetes döntéshozatali eljárásban a feltételnek döntő jelentőséget tulajdonító nemzeti bíróság kezdeményezésére a végrehajtási záradék kiállításának kérdésével a Bíróság is foglalkozott (C-32/14. Sugár ítélet). Az ítélezési gyakorlatban megmutatkozó eltérő megoldásoknak annyiban van jelentősége, hogy a nyelvtanilag érthetően megfogalmazott, a tartozások alperes általi kimutatását előzetesen elfogadó feltétel joghatása még a bíróságok számára sem volt egyértelműen megítélhető. Ebből pedig az következik, hogy a jogban járatlan, laikus fogyasztótól végképp nem várható el, hogy a látszólag egyértelmű feltétel bizonyítási terhet nem érintő jellegét felismerje, és jogérvényesítésének mérlegelésénél, a későbbi jogvitát elhárító tárgyalásoknál, kötelezettségeinek teljesítésénél e feltétel önmagában hordozott tartalmának figyelmen kívül hagyásával döntsön. A Bíróság következetes gyakorlata szerint a szerződési feltételek átláthatóságának az irányelv 5. cikkében foglalt követelménye nem korlátozható kizárólag azok alaki és nyelvtani szempontból érthető jellegére. Az irányelv által létrehozott védelmi rendszer azon az elven alapszik, hogy a fogyasztó az eladóhoz vagy szolgáltatóhoz képest hátrányos helyzetben van többek között az információs szintje tekintetében, az átláthatóság e követelményét kiterjesztő módon kell érteni (lásd C-26/13 Kásler és Káslerné ítélet 71. és 72. pontok; C-143/13 Matei-ítélet 73. pont, C-96/14. Van Hove ítélet 40. pont). Tekintettel arra is, hogy a fogyasztó számára nemcsak azt kell biztosítani, hogy megismerje a feltételeket, hanem azt is, hogy ismerje annak következményeit is (C-472/10. Nemzeti Fogyasztóvédelmi Hatóság ítélet 27. pont), az adott ügyben az ítéltábla számára nem egyértelmű annak megítélése sem, hogy a fogyasztó döntéseit alapvetően befolyásoló olyan szerződési feltétel, amelynek joghatása csak a nemzeti eljárási szabályok értelmezésével állapítható meg, az irányelv 5. cikkére tekintettel mennyiben felel meg az általános szerződési feltételekkel szemben támasztott átláthatóság követelményének.

(13) A feltétel megszövegezése alapján a hitelező egyoldalúan jogosult megítélni a fogyasztó jövőbeli teljesítésének szerződésszerűségét, hiszen a közjegyzői ténytanúsítványban foglalt nyilatkozata az adós addigi teljesítésének a hitelezőnél nyilvántartott adatain alapul. A fogyasztó ezt a jövőbeli nyilatkozatot előre, még a teljesítések megkezdése előtt elfogadta, és ezzel kapcsolatban a szerződés további feltételei részére semmilyen jogot nem biztosítanak. A tartozás összegének megállapítása magában foglalja mindkét fél szerződésszerű teljesítésének egyoldalú megítélését, amelynek következménye és joghatása nem különbözik attól az esettől, amikor a szerződés kizárólagosan a fogyasztóval szerződő felet jogosítja fel saját teljesítése szerződésszerűségének megállapítására. Az irányelv melléklet 1.m) pont magyar változata, valamint a Korm. rendelet 1. § (1) bekezdésének b) pontjának nyelvtani értelme ez utóbbi esetet foglalja magában, ezért az ítéltábla számára nem egyértelmű ezeknek a

rendeleteknek a tisztességtelen feltételekre irányadó tartalma, azaz, hogy az irányelv melléklet 1.m) pontja, valamint a Korm. rendelet 1. § (1) bekezdésének b) pontja mennyiben terjedhet ki arra az esetre, ha a feltétel a fogyasztóval szerződő felet a fogyasztó szerződésszerű teljesítésének megítélésére jogosítja fel.

(14) A per tárgyát képező szerződési feltétel fenntartja azt a helyzetet, amelynek kiküszöbölése az irányelv Bíróság által megállapított célja. A Bíróság következetes gyakorlata szerint ugyanis az irányelv által létrehozott védelmi rendszer azon az elven alapszik, hogy a fogyasztó az eladóhoz vagy a szolgáltatóhoz képest hátrányos helyzetben van mind a tárgyalási lehetőségei mind pedig az információs szintje tekintetében. A felek között ezt a formális egyensúlyt a nemzeti bíróságok beavatkozása által elért valóságos egyensúllyal kell felváltani (lásd egyebek közt C-413/10 Jana Perenicova ítélet 27-28. pontjai). A Bíróság rámutatott, hogy hatásköre kiterjed az irányelv 3. cikk (1) bekezdésében és az irányelv mellékletében szereplő „tisztességtelen feltétel” fogalmának, valamint annak értelmezésére is, hogy a nemzeti bíróságoknak milyen feltételeket kell vagy lehet alkalmazniuk az irányelv rendelkezései szerinti szerződési feltétel vizsgálatakor (egyebek mellett C-226/12. Principado ítélet 20. pont, C-415/11. Aziz ítélet 66. pont). A leírtak alapján az ítéltábla megítélése szerint a felek közötti jogvitában az adós hatékony jogérvényesítése és a jogérvényesítéshez vezető befolyástól mentes döntésének kialakítása érdekében a közvetlen végrehajtás lehetőségétől és a nemzeti jog eljárási szabályainak értelmezésétől függetlenül is szükséges az irányelv és az annak megfelelését szolgáló nemzeti szabályozás értelmezése azért, hogy az ítéltábla döntése a fogyasztóvédelmi irányelv szempontjainak és céljainak minden tekintetben megfeleljen.

V. Az ítéltábla az alábbi kérdésekben várja a bíróság állásfoglalását:

(1) Az irányelv melléklete 1. pontjának q) alpontját úgy kell-e értelmezni, hogy az általánosan és minden további vizsgálódást szükségtelenné tevő módon közrendi szabály rangjával bíró uniós normaként tiltja általános vagy egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltételként a bizonyítási kötelezettséget a fogyasztónak minősülő adósra átfordító célú vagy ilyen hatású szerződéses rendelkezés hitelező általi kikötését?

(2) Amennyiben az irányelv melléklete 1. pontjának q) alpontja alapján a szerződési feltétel célját és hatását is értékelni kell, megállapítható-e az olyan szerződési feltétel fogyasztói jogokat akadályozó hatása,

- amelyre figyelemmel a fogyasztónak minősülő adós alappal feltételezi, hogy a szerződést a maga egészében, valamennyi feltételre kiterjedően a hitelező által követelt módon és mértékben teljesítenie kell abban az esetben is, ha meggyőződése szerint a hitelező által kért szolgáltatással részben vagy egészben nem tartozik,
- illetve amelynek az a hatása, hogy a fogyasztót korlátozza vagy elzárja a méltányos tárgyaláson alapuló vitarendezési módtól, mert a hitelezőnek elegendő erre a szerződési feltételre hivatkoznia ahhoz, hogy a jogvitát lezártnak tekintse?

(3) Amennyiben az irányelv mellékletében felsorolt tartalmú szerződési feltételek tisztességtelenségéről is az irányelv 3. cikk (1) bekezdésében írt szempontok szerint kell dönteni, ebben az esetben megfelel-e az irányelv 5. cikkében foglalt világos és érthető megfogalmazás elvének a szerződés teljesítésével, a hitelezővel szembeni peres és peren kívüli viták rendezésével, illetőleg az igényérvényesítéssel kapcsolatos fogyasztói döntéseket befolyásoló olyan feltétel, amely nyelvtanilag ugyan világos, de joghatása csak a nemzeti jogszabályok értelmezésével állapítható meg, amelyben egységes bírói gyakorlat a szerződéskötés időpontjában nem volt, és az ezt követő években sem alakult ki?

(4) Úgy kell-e értelmezni az irányelv mellékletének 1.m) pontját, hogy az egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltétel abban az esetben is lehet tisztességtelen, ha az a fogyasztóval szerződő felet jogosítja fel egyoldalúan a fogyasztó teljesítése szerződésszerűségének megítélésére, és ezt a fogyasztó még a szerződő felek bármelyikének teljesítése előtt magára nézve kötelezőnek elismeri?

VI. Záró rész

Az ítéltábla az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 19. cikk (3) bekezdés b) pontja és a 267. cikke, valamint a Pp. 155/A. § (1) bekezdése alapján kezdeményezett előzetes döntéshozatali eljárást a Bíróságnál, míg a tárgyalás felfüggesztéséről szóló rendelkezés a Pp. 155/A. § (2) bekezdésén alapul. A végzés elleni fellebbezési lehetőséget a Pp. 155/A. § (3) bekezdése zárja ki.

(A Kúriának és az ítéltábláknak az előzetes döntéshozatal iránti kérelemben hivatkozott érdemi határozatokat a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény 163. § (1) bekezdése alapján a Bírósági Határozatok Gyűjteményében digitális formában közzé kell tenni, amelyek internetes elérhetősége: <http://birosag.hu/ugyfelkapcsolati-portal/birosagi-hatarozatok-gyujtemenye>)

Budapest, 2018. január 9.

Dr. Koday Zsuzsanna s.k.
a tanács elnöke

Dr. Bleier Judit s.k.
előadó bíró

Dr. Pusztai Anita s.k.
bíró

A kiadmány hitelül:

tisztviselő